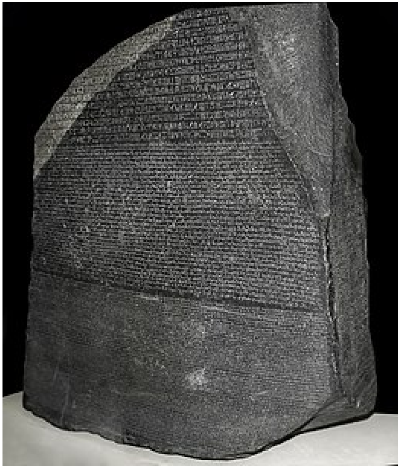
Rosetta harria

Rosetta harria hieroglifiko egiptoarrak ulertzea ahalbidetu zuen harria da. K.a.196an Egiptoko erregea izan zen Ptolomeo V.aren dekretu baten inskripzio elebidun bat da. Menfis-ko apaizek harrian testuak bi hizkuntzatan (greziera eta egiptoera) idatzi zituzten, hiru alfabeto desberdinetan: hieroglifikoa, demotikoa eta grekoa. [1][2]

Rosetta harria	
	
Jatorria	
Sortzailea	Ptolomeo V.a
Sorrera-urtea	K.a. 196
Aurkikuntza data	1799ko uztailaren 15a
Honen izena darama	Rosetta
Ezaugarriak	
Materiala(k)	Granodiorita
Zabalera	757 milimetro
Altuera	112,3 zentimetro
Kokapena	
Lekua	British Museum
Bilduma	British Museum
Inbentarioa	EA24 eta YCA62958

Eduki-taula

Deskribapena

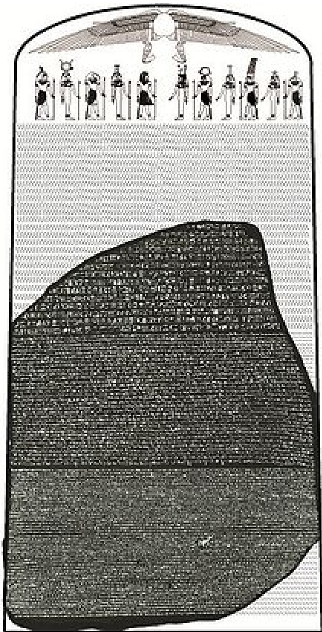
Basalto beltzezko harri bat da. Neurriak: 762 kiloko pisukoa, 112,3 cm altuera, 75,7 zabalera eta 28,4 lodiera du.[3] Ez da inskripzio-harria osotasunean kontserbatu. Daukagunaren testuen kokapena:[4]

- Lehen zatian 14 lerro hieroglifikotan.
- Bigarren zatian 32 lerro demotikoan.
- Hirugarren zatian 54 lerro grekoan.

Aurkikuntza eta kokapenak

1799ko uztailaren 15ean aurkitu zuten Niloren deltan militar frantziarrek, Napoleon Bonaparte Britania Handiaren kontra Egipton borrokan ari zela. Rosetta edo Raxid izeneko herrian agertu zen. Bouchard abizeneko soldadu batek topatu zuen, kasualitatez, lurpean ia osorik zegoen harri beltza topatu zuen. Harriaren, jatorrizko kokapena, ordea, ez zen hura: Sais-ko tenplu bateko hormaren baten kontra egongo zen eta, gerora, berrebali zuten eraikin material gisa. Bouchardek harria Kairora eraman zuen ikerlariek aztertu zezaten. Britaniarrek garaipena lortu zutenez, harria Londresera eraman zuten eta 1802tik aurrera British Museum-ean dago. Bi aldiz lekuz aldatu behar izan dute, bata 1917an Lehen Mundu Gerra garaian bonbardaketetetaik babesteko lur azpian sartu zuten, bestean 1972an Louvren hieroglifikoen deszifratzearen 150. urteurrena ospatzeko antolatu zen erakusketan. [5][6][7] [3]

Egiptok aldarrikapen eta kanpaina ugari egin ditu Rosetta harria bere jatorrira itzultzeko, Zahi Hawaas arkeologoarenak besteak beste.[8] [9]

Rosetta harria osoa

Deszifratzea

Thomas Young eta Jean-François Champollionek, besteak beste, deszifratu zuten.[10] Grezieraren idazkera ezaguna zenez, hieroglifikoen esanahia deszifratu ahal izan zen. Honek beste hieroglifikoak itzultzea posible egin zuen eta ondorioz aintzinateko kulturetan sakontzeko bideak ireki.[9]

> "Thomas Young-en lanekin jarraituz, Champollion-ek pieza giltzarri bat erabili ahal izan zuen deszifratze prozesuan, Rosetta harria, zeinak testu bera grezieran, idazkera demotikoan eta idazkuntza hieroglifikoan eskaintzen baitzuen. Hiru idazkerak alderatuz, eta batez ere Ptolomeo eta Kleopatra errege helenistikoen izen propioak ardatz hartuta, “kartutxo” izeneko obalo batzuetan azpimarratuak zeudenak, behar zuen giltza lortu zuen horien transkripziorako eta itzulpenerako".[11]

Rosettaren inguruko datu kuriosoak

Rosetta British Museum-en

Place des escitures-Figeac

- British Museum-eko piezarik bisitatuena da.[3]
- Harriak guda harrapakin adierazleak diren markak ditu: bazter batean «Captured in Egypt by the British Army in 1801» (1801. urtean Egipton Britainiako Armadak hartua) eta bestean «Presented by King George III» (George III.ak aurkeztua).
- Kairoko Egipziar museoan bada harriaren kopia txiki bat.
- Joseph Kosuth artistak Figeac-en Champollionen sorterrian harriaren erreprodukzio erraldoia egin zuen. [7]
- 2015ean Alexandriatik hurbil Rosettaren garai bereko harrai topatu zuten.[12][13]
- Harrian inspiratuta, 2016an Europako Espazio Agentziak Rosetta misioa izena eman zion kometen misterioa argitzeko helburua zuen misioari.[14]

Erreferentziak

1. ↑ «Rosetta harria - Harluxet Hiztegi Entziklopedikoa» (http://www1.euskadi.net/harluxet/hiztegia1.asp?sarrera=Rosettaharria) *www1.euskadi.net* . Noiz kontsultatua: 2019-07-08.
2. ↑ «Rosetta» (http://www.euskara.euskadi.eus/r59-738/eu/contenidos/termino/_c05155/eu_r_0923/r0923.html) *www.euskara.euskadi.eus* 2011-07-18 . Noiz kontsultatua: 2019-07-08.
3. ↑ a b c (Gaztelaniaz) «La disputada piedra de Rosetta» (https://www.elcorreo.com/vizcaya/20140110/mas-actualidad/sociedad/disputada-piedra-rosetta-201401091945.html) *El Correo* 2014-01-11 . Noiz kontsultatua: 2019-07-08.
4. ↑ (Gaztelaniaz) *Rosetta harriaren informazioa (UPM).* (http://www.upm.es/UPM/Bibliotecauniversitaria/bucs/bucs/documentos/piezames/PiedraRosetta.pdf).
5. ↑ «Rosetta harria» (https://www.eitb.eus/eu/albisteak/osoa/6202523/juanjo-san-miguelen-iruzkina-rosetta-harria/) *www.eitb.eus* . Noiz kontsultatua: 2019-07-08.
6. ↑ (Gaztelaniaz) «Así fue el descubrimiento de la piedra de Rosetta» (https://www.nationalgeographic.com.es/historia/actualidad/la-piedra-de-rosetta-se-descubrio-hace-214-anos_7462/1) *www.nationalgeographic.com.es* 2013-07-15 . Noiz kontsultatua: 2019-07-08.
7. ↑ a b (Gaztelaniaz) noticias.universia.es. «En 1799, se descubría en Egipto la Piedra de Rosetta, que permitió descifrar los jeroglíficos egipcios» (https://noticias.universia.es/en-portada/noticia/2011/07/15/846149/1799-descubria-egipto-piedra-rosetta-permitio-descifrar-jeroglificos-egipcios.html) *Noticias Universia España* . Noiz kontsultatua: 2019-07-08.
8. ↑ «Egipto y Reino Unido se enzarzan por la piedra Rosetta» (https://www.publico.es/actualidad/egipto-y-reino-unido-enzarzan.html) *www.publico.es* . Noiz kontsultatua: 2019-07-08.
9. ↑ a b (Gaztelaniaz) «Rosetta, la piedra que descifró Egipto» (https://www.elconfidencial.com/cultura/2014-07-20/aniversario-de-la-piedra-que-descubrio-egipto_164509/) *El Confidencial* 2014-07-19 . Noiz kontsultatua: 2019-07-08.
10. ↑ «Talboten efektua (II): alfonbraren azpian begiratzen» (https://zientziakaiera.eus/2019/02/05/talboten-efektua-ii-alfonbraren-azpian-begiratzen/) *Zientzia Kaiera* (Zientzia Kaiera) 2019-02-05 . Noiz kontsultatua: 2019-07-08.
11. ↑ Santiago Entrena, José María Ortuondo. (pdf) *Egipto: begirada erromantikoa. (Erakusketa) Oiasso Erromatar Museoa.* (http://www.oiasso.com/images/egipto-catalogo.pdf).
12. ↑ «Rosetta harriaren 'ahizpa' aurkitu dute» (https://www.argia.eus/argia-astekaria/2453/rosetta-harriaren-ahizpa-aurkitu-dute) *Argia* . Noiz kontsultatua: 2019-07-08.
13. ↑ (Gaztelaniaz) «Hallan una «nueva» piedra Rosetta en Egipto» (https://www.abc.es/cultura/20150213/abci-encuentran-piedra-roseta-mediterraneo-201502131242.html) *abc* 2015-02-13 . Noiz kontsultatua: 2019-07-08.
14. ↑ Galarraga Aiestaran, Ana. (2016). *Rosettak argitutako hamaika sekretu. Elhuyar Zientzia..* (https://aldizkaria.elhuyar.eus/erreportajeak/rosettak-argitutako-hamaika-sekretu/).

Ikus, gainera

- Palermoko harria

Kanpo estekak

- Jatorrizko testua grezieraz, Wikisourcen (https://el.wikisource.org/wiki/%CE%A3%CF%84%CE%AE%CE%BB%CE%B7_%CF%84%CE%B7%CF%82_%CE%A1%CE%BF%CE%B6%CE%AD%CF%84%CF%84%CE%B1%CF%82)

Autoritate kontrola	**Wikimedia proiektuak** · Datuak: Q48584 · Multimedia: Rosetta Stone (https://commons.wikimedia.org/wiki/Category:Rosetta_Stone)

Identifikadoreak · WorldCat (https://www.worldcat.org/identities/containsVIAFID/177423312) · VIAF: 177423312 (https://viaf.org/viaf/177423312) · BNF: 166886875 (https://catalogue.bnf.fr/ark:/12148/cb166886875) (data) (http://data.bnf.fr/ark:/12148/cb166886875) · GND: 4199489-9 (https://d-nb.info/gnd/4199489-9) · LCCN: n84160110 (https://id.loc.gov/authorities/n84160110) · NKC: ph685659 (https://aleph.nkp.cz/F/?func=find-c&local_base=aut&ccl_term=ica=ph685659) · SUDOC: 171067088 (https://www.idref.fr/171067088) · **Hiztegiak eta entziklopediak** · Britannica: url (https://www.britannica.com/topic/Rosetta-Stone)

To ɔar

Nabigazioa

- Azala
-
- Txokoa
- Albisteak
- Aldaketa berriak
- Ausazko orria
- Laguntza
- Dohaintza egin

Tresnak

- Honanzko lotura duten orriak
- Lotutako orrietako aldaketak
- Fitxategia igo
- Orri bereziak
- Lotura iraunkorra
- Orri honen datuak
- Artikulu hau aipatu
  Wikidata itema

Inprimatu/esportatu

- Liburu bat sortu
- PDF gisa jaitsi
- Inprimatzeko bertsioa

Beste proiektuetan

Wikimedia Commons

Beste hizkuntzak

- Afrikaans
- العربية
- مصرى
- Azərbaycanca
- Беларуская
- Български
- བོད་ཡིག
- Català
- Čeština
- Cymraeg
- Dansk
- Deutsch

- Ελληνικά
- Esperanto
- Eesti
- Français
- Galego
- हिन्दी
- Hrvatski
- Magyar
- Italiano
- 日本語
- Jawa
- 한국어
- Latviešu
- Македонски
- മലയാളം
- Bahasa Melayu
- မြန်မာဘာသာ
- Nederlands
- Norsk nynorsk
- Norsk bokmål
- Nouormand
- Occitan
- Polski
- Rumantsch
- Română
- Русский
- Sicilianu
- Srpskohrvatski / српскохрватски
- Simple English
- Slovenčina
- Slovenščina
- Српски / srpski
- Sunda
- Svenska
- தமிழ்
- ไทย
- Türkçe
- Українська
- 中文
- Tiếng Việt
- Հայերեն
- Íslenska
- Gaeilge
- ಕನ್ನಡ
- Lëtzebuergesch
- ★ Español
- ★ Latina
- ★ Suomi
- ਪੰਜਾਬੀ
- فارسی
- کوردی
- Bosanski
- Oʻzbekcha/ўзбекча
- සිංහල

- ქართული
- Lietuvių
- Scots
- Brezhoneg
- Ido
- Asturianu
- Winaray
- اردو
- 吴语
- עברית
- English
- Արեւմտահայերէն
- 粵語
- বাংলা
- Bali
- Português
- Bahasa Indonesia
- Frysk

Aldatu loturak

WIKIPEDIA Entziklopedia askea

Orriaren azken aldaketa: 21 uztaila 2020, 21:39.